AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

STOWARZYSZENIE EKONOMISTÓW ROLNICTWA I AGROBIZNESU
Roczniki Naukowe ● tom XVII ● zeszyt 4

Wojciech Sroka*, Patryk Pogan**

*Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, **Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie

NIERÓWNOWAGA FINANSÓW SAMORZĄDOWYCH A POZIOM ZRÓWNOWAŻENIA ROZWOJU GMIN WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

IMBALANCE OF SELF-GOVERNMENT FINANCE VERSUS LEVEL OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE RURAL COMMUNES IN MAŁOPOLSKA PROVINCE

Słowa kluczowe: finanse samorządów terytorialnych, nierównowaga, zrównoważony rozwój
Key words: self-government finance, imbalance, sustainable development

Abstrakt. Głównym celem opracowania była identyfikacja oraz ocena zależności pomiędzy nierównowagą finansów samorządowych gmin wiejskich województwa małopolskiego a poziomem rozwoju gmin w wymiarze gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Analizie poddano 121 gmin wiejskich województwa małopolskiego, a zakres czasowy badań ograniczono do lat 2007-2013. Do przeprowadzenia analiz posłużyła metoda unitaryzacji zerowanej oraz wskaźniki struktury stochastycznej. Przeprowadzone analizy wykazały, że wraz ze wzrostem nierównowagi finansów gmin wiejskich wzrasta poziom rozwoju tych jednostek w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Należy stwierdzić, że w perspektywie krótkoterminowej nierównowaga finansów samorządowych pozytywnie wpływa na poziom rozwoju badanych gmin.

Wstęp

„Zrównoważenie" (*sustainability*) jest jednym z najczęściej przywoływanych haseł w ostatnich dwóch dekadach [Scoones 2007]. Co więcej, trudno jest sobie wyobrazić sferę życia, której nie można byłoby próbować opisać przymiotnikiem zrównoważony [Cuddington 1996]. Można mówić o zrównoważonym przemyśle, rolnictwie, mieście czy nawet „zrównoważonym człowieku" i dodanie do tych terminów przymiotnika „zrównoważony" nadaje im pozytywne konotacje. Podobnie, w przypadku polityki fiskalnej (budżetowej) państw, regionów oraz jednostek samorządu terytorialnego (JST) zrównoważenie jest uznawane za stan pożądany [Czudec 2014, Scoones 2007, Snowdon, Vane 2003]. W praktyce gospodarczej, szczególnie po 2008 roku, zdecydowana większość jednostek wykazuje jednak duże deficyty [Działo 2012, Owsiak 2012, Satoła 2015]. Powstaje zatem pytanie, jak nierównowaga finansów publicznych wpływa na rozwój społeczno-gospodarczy i czy możliwe jest, aby sprzyjała prowadzeniu polityki w myśl zasad zrównoważonego rozwoju?

Rozwój zrównoważony i nierównowaga finansów samorządowych – zarys teorii ekonomii

Przez pojęcie zrównoważonego rozwoju rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń [Noworól 2007, Paluch, Sroka 2013]. Jest swoistym kompromisem pomiędzy rozwojem społeczno-gospodarczym, a zachowaniem najważniejszych walorów środowiska [Mazur-Wierzbicka, 2006]. Cechuje go integralność trzech wymiarów – społecznego, ekonomicznego i środowiskowego.

Wymiar społeczny jest pojęciem trudnym do zdefiniowania i pomiaru. Jak podaje S. Mc Kenzie poprzez zrównoważenie społeczne rozumie się zastępowalność pokoleń, dostęp do opieki

zdrowotnej i kultury, sprawiedliwość społeczną, komfort życia, itp. [Mazur-Wierzbicka, 2006]. Wymiar ekonomiczny jest zaś zespołem pewnych cech, zasad, a także stanów w gospodarce, które umożliwiają jej prawidłowe funkcjonowanie. Jest swoistą formą równowagi i harmonii pomiędzy uczestnikami procesu społeczno-gospodarczego [Pysz 2008]. W ujęciu długookresowym implikuje dobrobyt społeczeństwa, a w krótkookresowym dążenie do niego. Poprzez pojęcie wymiaru środowiskowego należy rozumieć zachowanie podstawowych (najważniejszych) walorów środowiska, a także ich rozwój. Można to rozszerzyć na regulacje stosunków wodnych, zwiększanie lesistości, oczyszczanie ścieków, a także likwidację dzikich wysypisk, gospodarkę odpadami oraz korzystanie ze odnawialnych źródeł energii [Gawroński 2010].

Bardzo duże znaczenie w realizacji zasad zrównoważonego rozwoju odgrywa stan finansów jednostek samorządu terytorialnego i ich polityka wydatkowa. Jej ekspansywny charakter, w tym mocne akcentowanie kwestii środowiskowych oraz społecznych bardzo często prowadzi jednak do nierównowagi budżetowej, a w konsekwencji do zadłużania gmin [Działo 2012]. Jak podaje Gupta [2002] większość naukowców zgadza się, iż w perspektywie długoterminowej nadrzędnym celem polityki fiskalnej powinno być dążenie do utrzymywania zrównoważenia budżetowego, ale w zależności od „miejsca i czasu" szczególnie jeśli uzasadnieniem dla zwiększonych wydatków budżetowych ma być poprawa warunków życia ludności, czy ochrona środowiska nierównowaga budżetowa nie powinna być negatywnie oceniana. W zakresie finansów samorządowych, wskazuje się nawet, że usprawiedliwieniem dla zadłużania się spowodowanego ponoszeniem wydatków przekraczających uzyskiwane dochody, jest realizacja przedsięwzięć inwestycyjnych [Satoła 2012]. Kwestia oceny zasadności utrzymywania nierównowagi budżetowej i jej wpływu na rozwój krajów czy też poszczególnych regionów jest zadaniem bardzo trudnym i budzi kontrowersje wśród ekonomistów już od setek lat [Buchanan 1997]. Niniejsze opracowanie stanowi przyczynek do tej dyskusji i podejmuje problematykę relacji nierównowagi finansów samorządowych i rozwoju zrównoważonego gmin wiejskich województwa małopolskiego.

Materiał i metodyka badań

Głównym celem opracowania była identyfikacja oraz ocena zależności pomiędzy nierównowagą finansów samorządowych gmin wiejskich województwa małopolskiego a poziomem ich rozwoju w wymiarze gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Analizie poddano 121 gmin wiejskich województwa małopolskiego, a zakres czasowy badań ograniczono do lat 2007-2013. Główne źródło danych stanowiły informacje pozyskane z Banku Danych Lokalnych GUS oraz literatura przedmiotu. Do realizacji obranych celów posłużono się wybranymi metodami badawczymi, w tym metodami ogólnymi (dedukcyjne, wnioskowania redukcyjnego, porównań oraz analogii), metodą opisową, a także metodami ilościowymi. W ramach metod ilościowych wykorzystano wskaźniki struktury stochastycznej, współczynnik korelacji (liniowej) Pearsona oraz metodę unitaryzacji zerowanej.

Metoda unitaryzacji zerowanej powszechnie wykorzystywana jest do przeprowadzenia analiz wielowymiarowych [Młodak 2006]. W pracy posłużyła do obliczenia poziomu rozwoju gmin w aspekcie gospodarczym, środowiskowym i społecznym. Wyselekcjonowane zmienne poddano procesowi normalizacji, stosując odpowiednio jedną z formuł [Kukuła 2000]:

Stymulanta: $$u_{ij} = \frac{x_{ij} - min\, x_{ij}}{max\, x_{ij} - min\, x_{ij}}$$

Destymulanta: $$u_{ij} = \frac{max\, x_{ij} - x_{ij}}{max\, x_{ij} - min\, x_{ij}}$$

gdzie: $[u_{ij}]$ – ocena syntetyczna, przyjmująca wartość z przedziału [0, 1]; $[x_{ij}]$ – wartość *i*-tej cechy w *j*-tym obszarze; $[max\, x_{ij}]$ oraz $[min\, x_{ij}]$ – odpowiednio maksymalna i minimalna zaobserwowana wartość cechy.

Dla znormalizowanych zmiennych w obrębie wymiarów gospodarczego, środowiskowego i społecznego skonstruowano zmienną agregatową [$\overline{u}$], będącą miarą syntetyczną zrównoważonego rozwoju. Posłużono się wzorem (oznaczenia jak powyżej):

$$\overline{u} = \frac{\sum_{i-1}^{n} - u_{ij}}{N}$$

Określając poziom nierównowagi finansów publicznych, przyjęto, że będzie on mierzony relacją salda budżetowego (różnica między dochodami ogółem a wydatkami ogółem) do dochodów ogółem. Stanowi to pewne uproszczenie, gdyż samo stwierdzenie nierównowagi powinno być punktem wyjścia do pogłębionej analizy zjawiska. Istnieją bowiem różne rodzaje deficytów – tak jak i przyczyny ich powstania [Moździerz 2009]. Niemniej jednak szczególnie w sytuacji, gdy analizuje się dużą liczbę gmin, przyjęte rozwiązanie wydaje się najbardziej transparentne.

Aby zbadać zależności między nierównowagą budżetów JST a poziomem ich rozwoju w wymiarze gospodarczym, społecznym i środowiskowym, badane gminy podzielono na 4 grupy, biorąc pod uwagę średnią relację salda budżetowego tych gmin z siedmiu ostatnich lat (2007-2013) w relacji do ich dochodów ogółem. Przy klasyfikacji gmin posłużono się dwiema charakterystykami obliczonego wskaźnika nierównowagi budżetowej (Wnb): średnią arytmetyczną A(Wnb) i odchyleniem standardowym S(Wnb) [Kukuła 2000]. W wyniku zastosowanej procedury podziału gmin w I grupie znalazło się 18 jednostek o najlepszej sytuacji finansowej (tab. 1). Były to podmioty wykazujące nadwyżkę budżetową lub niewielkie deficyty. Grupa II obejmowała JST, których średnioroczny deficyt był niższy niż 2,99% dochodów ogółem, a w grupie III i IV znalazło się odpowiednio 48 i 14 gmin odnotowujących deficyty na poziomie 3,0-5,6% i powyżej 5,6% dochodów ogółem.

Tabela 1. Podział gmin wiejskich województwa małopolskiego w zależności od poziomu zrównoważenia ich budżetów

Table 1. Division of rural communes of Małopolska Voivodeship depending on the level of sustainabilty of their budget

Grupa/ *Group*	Kryterium podziału gmin/ *Criteria of communes division*	Przedział liczbowy/ *Number bracket*	Liczba gmin/ *Number of communes*
I	Wnb ≥ A (Wnb)+ S (Wnb) FI ≥ A (FI)+ S (FI)	Wnb ≥ [-0,00414] FI ≥ [-0,00414]	18
II	A (Wnb)+ S (Wnb) > Wnb ≥ A (Wnb) A (FI)+ S (FI) > FI ≥ A (FI)	[-0,00414] > Wnb ≥ [-0,02990] [-0,00414] > FI ≥ [-0,02990]	41
III	A (Wnb) > Wnb ≥ A (Wnb) – S (Wnb) A (FI) > FI ≥ A (FI) – S (FI)	[-0,02990] > Wnb≥ [-0,05567] [-0,02990] > FI ≥ [-0,05567]	48
IV	A (Wnb) – S (Wnb) > Wnb A (FI) – S (FI) > FI	[-0,05567] > Wnb [-0,05567] > FI	14

Oznaczenia: Wnb – wskaźnik nierównowagi budżetowej, A – średnia arytmetyczna, S – odchylenie standardowe/*Labels: FI- fiscal imbalance, A – arithmetic mean, S – standard deviation*

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Source: own study on the basis of GUS data

Badany wskaźnik nierównowagi budżetowej (Wnb) cechował się zmiennością na poziomie 86%, a jego średnia wartość A (Wnb) była równa w przybliżeniu -2,99%. Rozkład badanej zmiennej był zbliżony do normalnego.

Problemem, jaki rodzi się przy ocenie poszczególnych wymiarów zrównoważonego rozwoju jest ich zróżnicowanie w badanych jednostkach. Ponadto charakterystyki (wskaźniki) poszczególnych wymiarów zrównoważenia często wyrażane są w różnych jednostkach – niekiedy nieporównywalnych. Z uwagi na to posłużono się metodą unitaryzacji zerowanej która pozwoliła ocenić w sposób syntetyczny poszczególne obszary wskaźników w skali [0,1], a następnie rozwój

zrównoważony w ujęciu ogólnym. Jako zbiór zmiennych wyjściowych przyjęto wskaźniki dobrane poprzez studia literatury przedmiotu, a także metodę analizy i dedukcji. Ponadto ich wybór był podyktowany dostępnością i kompletnością danych GUS dla lat 2007-2013. Na kolejnym etapie badań utworzono zbiór zmiennych diagnostycznych przez zastosowanie kryteriów formalnych, po czym dokonano ich redukcji z wykorzystaniem kryteriów statystycznych (niska korelacja zmiennych, tj. poniżej 0,4 oraz względnie wysoka zmienność, tj. > 10%). W ten sposób ze zbioru danych wyjściowych wyselekcjonowano te, które będą reprezentowały wymiary zrównoważonego (trwałego) rozwoju przy obliczaniu zmiennej agregatowej (tab. 2).

Zmienne opisujące poszczególne wymiary zrównoważonego rozwoju poddano procesowi normalizacji stosując metodę unitaryzacji zerowanej. Z uwagi, iż analizowane gminy charak-

Tabela 2. Zbiór zmiennych wykorzystanych przy ocenie wymiarów zrównoważonego rozwoju
Table 2. Set of variables used during the evaluation of sustainable development order

Zmienna/ *Variable*	Wskaźnik/*Index*	Średnia dla gmin/ *An average for communes*	Współczynnik zmienności/ *Coefficient of variation [%]*
Wymiar społeczny/*Social pillar*			
X_1	Przyrost naturalny (S) [na 1000 mieszkańców]/ *The birth rate (S) [per 1000 inhabitants]*	2,52	136,0
X_2	Saldo migracji (S) [na 1000 mieszkańców]/ *The migration balance [per 1000 inhabitants] (S)*	3,45	203,5
X_3	Wskaźnik obciążenia demograficznego (D)/ *The age dependency ratio (D)*	61,8	6,6
X_4	Stowarzyszenia i organizacje społeczne (S) [na 1000 mieszkańców]/*Associations and social organizations (S) [per 1000 inhabitants]*	2,2	41,0
Wymiar gospodarczy/*Economic pillar*			
X_5	Udział bezrobotnych (rejestrowanych) w sumie ludności w wieku produkcyjnym (D)/*The share of the unemployed (registered) in the sum of population in productive age (D) [%]*	6,74	38,9
X_6	Podmioty wpisane do REGON (S) [na 1000 mieszkańców]/ *Subjects registered in REGON (S) [per 1000 inhabitants]*	65,74	29,6
X_7	Dochody ogółem (S) [zł/mieszkańca] /*Incomes altogether (S) [PLN per inhabitant]*	2 758,7	12,8
X_8	Subwencja ogółem (D) [zł/mieszkańca] /*Subvention altogether (D) [PLN per inhabitant]*	1 344,7	21,7
Wymiar środowiskowy/*Environmental pillar*			
X_9	Zebrane odpady zmieszane [kg/mieszkańca] (D)/*Collected mixed waste (D) [kg per inhabitant]*	85,5	52,80
X_{10}	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (S)/*The percentage of population benefiting from savage farms in (S) [%]*	28,7	71,90
X_{11}	Wyd. inwestycyjne na gosp. komunalną i ochr. środ. do wyd. ogółem (S)/*The investment expenditure on municipal economy and environmental protection compared to expenditure altogether (S) [%]*	4,1	104,0
X_{12}	Obszary prawnie chronione w powierzchni ogółem (S)/*Legally protected areas in area altogether (S) [%]*	62,3	60,4

Oznaczenia: (S) – stymulantat, (D) destymulanta/*Labels: (S) – larger-the-better , D – smaller-the-better*
Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS
Source: own study on the basis of GUS data

teryzują się zróżnicowaną powierzchnią, liczbą ludności itp. przy obliczaniu średniej wartości poszczególnych zmiennych dla wyodrębnionych grup gmin stosowano średnie ważone.

Wyniki badań

Badając wpływ nierównowagi budżetowej gmin wiejskich województwa małopolskiego na poziom ich rozwoju w ramach poszczególnych wymiarów zrównoważenia, należy wskazać na wiele zależności (tab. 3). Po pierwsze w przypadku wymiaru społecznego i środowiskowego istnieje wyraźna tendencja, tj. w miarę wzrostu niezrównoważenia budżetów ich ocena rośnie.

Wydaje się, że gminy niezrównoważone finansowo (grupa IV) kosztem deficytu wspierają rozwój środowiskowy oraz społeczny. Odnosząc się do pierwszego z nich, należy podkreślić, że analizowane gminy cechują się relatywnie dużymi wydatkami na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną, jak również występuje tam relatywnie duży (o około 10 p.p. wyższy niż średnio w województwie) udział ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Gminy grupy IV cechują się też dobrze rozwiniętą gospodarką odpadami i wysokim wskaźnikiem odbioru odpadów zmieszanych. Wysokie oceny wymiaru środowiskowego są w dużej mierze efektem poczynionych wydatków inwestycyjnych w obszarze gospodarki komunalnej i ochrony środowiska.

Tabela 3. Poziom zrównoważenia rozwoju gmin wiejskich województwa małopolskiego w zależności od poziomu zrównoważenia ich budżetów (średnia 2007-2013)
Table 3. Level of sustainable development of rural communes in Małopolska Voivodeship depending on the level of sustainability of their budget (an average 2007-2013)

Grupa/*Group*	Wymiar/*Pillar*			Ocena syntetyczna (zagregowana) $[\overline{u}]$/ *Aggregate evaluation* $[\overline{u}]$
	społeczny/ *social*	gospodarczy/ *economic*	środowiskowy/ *environmental*	
I	0,387	0,462	0,412	0,420
II	0,388	0,450	0,470	0,436
III	0,414	0,488	0,426	0,443
IV	0,417	0,479	0,500	0,465
Ogółem/*Total*	0,402	0,471	0,447	0,440

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS
Source: own study on the basis of GUS data

W przypadku wymiaru społecznego gminy wykazujące relatywnie duże niezrównoważenie budżetowe cechują się korzystnymi wskaźnikami obciążenia demograficznego, wysokim saldem migracji, a także stosunkowo dużą liczbą organizacji pozarządowych. Wskaźniki te są o kilka do kilkunastu procent wyższe niż w pozostałych grupach gmin, co może świadczyć o dbałości władz gmin w tworzeniu klimatu sprzyjającego rozwojowi społecznemu. W pozostałych grupach gmin, a szczególnie w jednostkach o zrównoważonym budżecie (grupa I) ocena poziomu rozwoju w aspekcie środowiskowym i społecznym jest stosunkowo niska. Może to wynikać z dużej ostrożności gmin i braku chęci realizacji kosztownych inwestycji, np. środowiskowych czy dotyczących infrastruktury społecznej. Być może gminy te są dopiero na etapie realizacji lub planowania takich inwestycji, a ich efekty będą widoczne dopiero za kilka lat.

Analizując poziom rozwoju gmin w aspekcie gospodarczym, należy wskazać, że najwyżej zostały ocenione gminy z grupy III, czyli wykazujące średnioroczny deficyt na poziomie 3-5% wysokości dochodów, a tylko nieco niżej JST o deficycie powyżej 5% (grupa IV). W gminach tych odnotowano stosunkowo niskie wskaźniki bezrobocia, a także duży udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. W konsekwencji zarówno w grupie III i IV budżety gmin były zasilane relatywnie wysokimi wpływami podatkowymi. Charakterystyki te uzasadniają ekspansywną politykę wydatkową władz gmin, gdyż dobrze funkcjonująca gospodarka daje przesłanki do zaciągania większych zobowiązań.

Gminy prowadzące bardziej restrykcyjną politykę budżetową, tj. wykazujące nadwyżki (grupa I) oraz deficyty nieprzekraczające 3% wysokości dochodów (grupa II), uzyskały ocenę syntetyczną wymiaru gospodarczego poniżej wartości średnich. W grupie I gminy charakteryzowały się relatywnie wysokimi dochodami budżetowymi ogółem w przeliczeniu na mieszkańca, jednak duże znaczenie odgrywały dotacje i subwencje, które były o ponad 8% wyższe niż średnio w badanej populacji. Szczególnie wysokie wartości odnotowano w przypadku części oświatowej oraz wyrównawczej subwencji ogólnej, co w dużej mierze wynikało z najwyższej gęstości zaludnienia oraz dużego udziału ludności w wieku szkolnym (przedprodukcyjnym). Gminy zarówno w grupie I, jak i II charakteryzowały się stosunkowo wysokim bezrobociem (odpowiednio o 0,62 i 0,28 p.p. wyższym niż średnio w całej populacji) oraz zbliżonym do średniej wskaźnikiem przedsiębiorczości (liczba przedsiębiorstw w systemie REGON na 1000 osób).

Biorąc pod uwagę ocenę syntetyczną (zmienną agregatową) liczoną jako średnia w poszczególnych grupach dla wymiaru społecznego, gospodarczego i środowiskowego, należy zauważyć, że w miarę pogarszania się sytuacji finansowej gmin ich ocena wzrastała. Gminy niezrównoważone budżetowo wydają się w większym zakresie realizować zasady zrównoważonego rozwoju i dbać o rozwój we wszystkich badanych aspektach. Tym samym należy podkreślić, że nierównowaga budżetowa w krótkim okresie sprzyja rozwojowi gmin. Gminy te są jednak zobligowane do spłaty swoich zobowiązań, a w roku 2013 koszty obsługi długu w przypadku gmin grupy IV były ponad 5-krotnie wyższe niż w grupie I oraz dwukrotnie wyższym niż średnio w badanej populacji (rys. 1).

Rysunek 1. Wydatki na obsługę długu w grupach gmin województwa małopolskiego
Figure 1. The expenditure on debt service in groups of communes in Małopolska Voivodeship
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS
Source: own study on the basis of GUS data

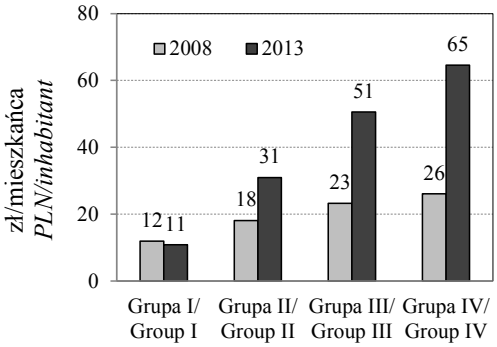

Wyniki badań wskazują również, że wraz ze wzrostem nierównowagi budżetowej gmin szybko rosną koszty obsługi długu. Dla gmin o niezrównoważonym budżecie jest to duże zagrożenie trwałości ich rozwoju w perspektywie długookresowej. Gminy te w przyszłości mogą mieć również problem z pozyskiwaniem funduszy UE i współfinansowaniem nowych inwestycji. Zważywszy jednak na wysoki poziom rozwoju gospodarczego tych gmin, wydaje się, że będą się one w dalszym ciągu rozwijać.

Podsumowanie i wnioski

W celu zapewnienia możliwości zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń niezbędne jest kierowanie się zasadami zrównoważonego rozwoju. Powinien on być realizowany w sposób ciągły, a także w różnych wymiarach jednocześnie – w skali kraju i JST.

Prowadzone badania wykazały, że w przypadku gmin wiejskich województwa małopolskiego wysokiej nierównowadze finansów samorządowych (gminy grupy III oraz IV) towarzyszyły wysokie oceny w zakresie poziomu rozwoju w aspekcie społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Można zatem zaryzykować stwierdzenie, że finansowanie działalności tych jednostek publicznych poprzez deficyt było zasadne. Jednostki o najwyższym deficycie przeznaczały środki finansowe głównie na inwestycje mające przynieść korzyści dla społeczeństwa i środowiska w przyszłości. Ponadto cechowały się one stabilną sytuacją gospodarczą. Wysokie wskaźniki przedsiębiorczości,

niskie bezrobocie, a także duży stopień samofinansowania gmin przemawiały za prowadzeniem dość odważnej, tj. ekspansywnej polityki wydatkowej.

Zbyt krótki okres analiz nie pozwala jednak stwierdzić, czy w perspektywie długoterminowej gminy cechujące się największym niezrównoważeniem będą w stanie dalej finansować swoją działalność, tj. spłacać zobowiązania i prowadzić kolejne inwestycje. W roku 2013 koszty obsługi ich zadłużenia były ponaddwukrotnie wyższe niż w roku 2007 i dwukrotnie wyższe niż średnio w badanej populacji gmin.

Literatura

Banku Danych Lokalnych, GUS, [online], www.stat.gov.pl, dostęp 8.05.2015.

Buchanan J.M. 1997: *Finanse publiczne w warunkach demokracji*, PWN, Warszawa.

Cuddington J.T. 1997: *Analyzing the sustainability of fiscal deficits in developing countries,* World Bank Policy Research Working Paper, nr 1784, 1-48.

Czudec A. 2014: *Znaczenie transferów zewnętrznych w kształtowaniu stabilności finansowej jednostek samorządu terytorialnego,* Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy, nr 40, 17-30.

Działo J. 2012: *Dlaczego trudno jest prowadzić „dobrą" politykę fiskalną?* Gospodarka Narodowa, nr 1-2, 25-40.

Gawroński H. 2010: *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Wolters Kluwer Business, Warszawa.

Gupta J. 2002: *Global sustainable development governance: Institutional challenges from a theoretical perspective*, International Environmental Agreements, 2(4), 361-388.

Kukuła K. 2000: *Metoda unitaryzacji zerowanej*, PWN, Warszawa.

Mazur-Wierzbicka E. 2006: *Miejsce zrównoważonego rozwoju w polskiej i unijnej polityce ekologicznej na początku XXI wieku*, [w:] M. Woźniak (red.), *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy . Problemy globalizacji i regionalizacji, część 1.* Wydawnictwo Mitel, Rzeszów.

Młodak A. 2006: *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Difin, Warszawa.

Moździerz A. 2009: *Nierównowaga finansów publicznych*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne S.A. Warszawa.

Noworól A. 2007: *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo UJ, Kraków.

Owsiak K. 2012: *O kontrowersjach między rządem a samorządem terytorialnym w Polsce w okresie kryzysu finansowego*, Zesz. Nauk. Uniwersytetu Ekonomicznego, nr 108, Katowice, 235-241.

Paluch Ł., Sroka W. 2013*: Socio-economic and environmental determinants of suistainable development of rural communes in Małopolska Province*, Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia, 12(2), 65-76.

Pysz P. 2008: *Społeczna gospodarka rynkowa. Ordoliberalna koncepcja polityki gospodarczej*, PWN, Warszawa.

Satoła Ł. 2012: *Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego – analiza empiryczna*, Samorząd Terytorialny, 1-2/2012, 72-85.

Satoła Ł. 2015: *Kondycja finansowa gmin w warunkach zmiennej koniunktury gospodarczej,* J. Agribus. Rural Devel., 1(35), 115-123.

Snowdon B., Vane H. 2003: *Rozmowy z wybitnymi ekonomistami*. *Biblioteka myśli ekonomicznej,* Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa.

Scoones I. 2007: *Sustainability,* Development in Practice, nr 17, 589-596.

Summary

This analysis aims to present the influence of imbalance of self-government finance of rural communes in Małopolska province on the level of their development in economic, environmental and social aspects. Zero unitarization method and indexes of stochastic structure were used to carry out this research. The results showed that the increase in imbalance of self-government finance of rural communes is concomitant with the influx in their level of development in economic, environmental and social aspects. Taking into account a short-term perspective, it should be pinpointed that the imbalance of self-government finance has a positive effect on the level of development of the researched communes.

Adres do korespondencji
dr inż. Wojciech Sroka
Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
Instytut Ekonomiczno-Społeczny
al. Mickiewicza 21, 31-120 Kraków
tel. (12) 662 43 54
email: w.sroka@ur.krakow.pl